

**Burada birkaç kelimeyle,
Don Camillo ve Peppone'nin nasıl doğduğu
ve nasıl yaşamaya devam ettikleri anlatılıyor.**

Her yere, en beklenmedik yerlere bile yuvalanıp insanı gafil avlamayı bekleyen "memurların" kendini beğenmişliği beni öyle sinir eder ki.

Son dakikada elimde daktiloyla yazılmış sayfalar ve çin mürekkebiyle yaptığım karalamalarla görünce nasıl da acıyarak bakıyorlar bana.

"Hep son dakikacı, hep geç kalıyor bu zavallı Guareschi" diyorlar bana bakarken ama dudaklarını kıpırdatmadan.

Ben o sırada kahveye, sodyuma, nikotine doymuş, uykusuz ve yorgun bir haldeyim. Kıyafetlerim sırtıma yapışmış halde çünkü üç gündür üzerimi değiştirmedim. Sakalım uzamış, ellerim leş gibi. Her yerim ağrıyor: Başım, midem, kalbim, ciğerim ve ağzım. Tarak yüzü görmemiş saçlarım burnuma inmiş, gözlerimin önünde kara şimşekler çakıyor. Onlar ise kafalarını onaylamayan bir tavırla sallayıp şöyle diyorlar:

"Neden her seferinde böyle son âna bırakıyorsun işlerini? Neden zamanın varken az az çalışmıyorsun?"

Hayatım boyunca bugünün işini yarına bıraktığım için asla pişmanlık duymadım.

Eğer onların dediği gibi yaşayıp davransaydım, bugün sahip olduğum az şeylere de sahip olamazdım.

***

1946 senesinin yılbaşı arifesini hatırlıyorum. Kutlamalar nedeniyle işi normalden önce bitirip teslim etmek gerekiyordu. “Memurların” deyişiyse, “önden gitmek” gerekiyordu. O zamanlar, Candido gazetesini çıkartmanın dışında, aynı şirketten haftalık çıkan Oggi dergisi için de küçük hikâyeler yazıyordum. Böylece, o yılbaşı arifesinde her zamanki gibi kendimi belanın içinde buldum. Gazetemın son sayfasını oluşturacak yazıyı yazmayı henüz tamamlayamamıştım. O öğleden sonra ancak Oggi için gereken hikâyeyi yazmıştım. Ve o da çoktan düzenlenip sayfaya göre ayarlanmıştı. Patron, “Hemen Candido’yu düzenleyip kapatmalıyız!” dedi.

Bunun üzerine Oggi için yazdığım hikâyeyi oradan çıkartırdım, daha büyük harflerle yazdırıp Candido’ya koydurdum.

“Tanrı’nın istediği gibi olsun!” diye haykırdım. Diğer dergi için hâlâ yarım saat vakit vardı, hemen başka bir hikâye karalayiverdim ve baskıda kalan boşluğa da onu koydurdum.

“Tanrı’nın istediği gibi olsun!” dedim.

Ve Tanrı, tam da böyle olmasını istiyordu. Tanrı bir “memur” değildi.

Demek istediğim, memurların sözünü dinleyip işimi zamanında bitirseydim, Don Camillo, Peppone ve “Küçük Dünya”, o yılbaşı arifesinde, 1946’da doğup ölmüş olacaktı.

“Küçük Dünya”nın ilk hikâyesi, (“Günah Çıkartma”) diğer dergiye koyduğumdu. Öbür dergide çıkmış olsaydı, sonu diğer hikâyeler gibi olacaktı ve devamı gelmeyecekti.

Ancak Candido’da yayımlanır yayımlanmaz bana, her zamanki yirmi dört okurumun dışında öyle çok mektup geldi ki,

Bassa'lı iriyarı rahip ve iriyarı belediye başkanı hakkında bir hikâye daha yazdım.

Böylece, şaka maka derken, iki saat önce, (son dakikada ve "memurların" iğrenme dolu bakışları altında) "Küçük Dünya"nın iki yüzüncü hikâyesini teslim ettim.

Ve üç saat önce, Paris'ten gelen bir mektupla, "Küçük Dünya"nın ilk derlemesinin Fransa'da sekiz yüz bin tiraj yaptığını öğrendim.

Hayatım boyunca bugünün işini yarına, hatta bir ay sonraya bıraktığım için pişman olmadım.

Sık sık yaptıklarımı okuyup hüzünleniyorum ama aslında, derinlerde bir yerde, buna çok da takılmıyorum çünkü biliyorum ki özellikle böyle yapıyordum. Her zaman işleri ertesi güne bırakmak için çaba gösteriyordum.

***

İşte böyle dostlarım, sizlere dev rahibin ve iriyarı belediye başkanının nasıl doğduğunu anlatmış oldum.

Tam iki yüz kere onları farklı olayların içine çekip onlara dünyanın en saçma şeylerini yaptırdım. Bunlar öyle saçmaydı ki çoğu zaman gerçektir.

Şimdi hüzünlüyüm, yastayım: Onları dünyaya gönderdiğime göre şimdi ne yapmalıyım? Öldüreyim mi?

Şimdi onların "yaratıcısı" olduğumu söyleyecek halim yok: Onları ben yaratmadım. Ben sadece onların sesi oldum.

Onları Bassa yarattı.

Ben onlarla karşılaştım, ellerinden tuttum ve onları alfabenin üzerinde yürüttüm.

1951'in sonlarında, büyük nehir banketleri yıkıp Bassa'yı sular altında bıraktığında, yabancı okurlardan yardım malzemeleri, battaniyeler geldi, "Don Camillo ve Peppone'nin insanları için" yazıyordu paketlerin üzerlerinde. Bunun üzerine ben de duygulandım, kendimi sıradan bir zavallı gibi değil de önemli bir zavallı gibi hissettim.

***

"Küçük Dünya" ve Bassa ile ilgili söylemem gerekenleri ilk kitapta zaten söyledim. Aradan beş yıl geçti ve kendimi kendim ile hâlâ mükemmel bir uyum içinde buluyorum.

Bu ikinci dalga hikâyelerin kaderini bilemiyorum ve endişelenmiyorum da. Küçük bir çocukken sık sık büyük nehrin kıyısında oturur, "Kim bilir belki büyüyünce diğer tarafa geçmeyi başarırım!" diye düşünürdüm.

Bir bisikletimin olması hayalini kurardım.

Şimdi kırk beş yaşındayım ve bir bisikletim var. Sık sık o zamanlar yaptığım gibi nehrin kıyısına gidip oturuyorum ve bir ot parçası çiğneyerek şöyle düşünüyorum: "Nehrin bu tarafı daha güzel."

Büyük nehrin bana anlattığı hikâyeleri dinliyorum. İnsanlar benim için, "Yaşlandıkça hayal âlemine dalıyor" diyor. Ama bu doğru değil çünkü ben zaten hep hayal âlemindeyim.

Tanrı'ya şükür.

YAZAR

Roncole Parmense, Mart 1953

LAMBALAR VE IŞIK

Don Camillo büyük sunaktaki İsa'ya baktı ve;

“Efendim” dedi, “Őu dŸnyada yolunda gitmeyen o kadar çok Şey var ki.”

“Bana öyle gelmiyor” diye yanıtladı İsa. “Bana kalırsa yolunda gitmeyen, insanlar. Geri kalan her Şey mŸkemmeliŐliyor.”

Don Camillo bir süre volta attıktan sonra sunağın önünde durdu. “Efendim, Őu an saymaya baŐlasam, bir, iki, Ÿç, dört, beş, altı, yedi ve milyonlarca yıl saymaya devam etsem, sayıların sonuna ulaŐır mıyım?”

“Yok, ulaŐamazsın” dedi İsa. “Ancak bunu yapmaya kalkarsan, dŸnyanın çevresine büyük bir daire çizip bu çizgide yŸrŸyen ve *‘Dairenin sonuna ne zaman varacağımı gŸrmek istiyorum’* diyen adama benzersin. Oraya asla varamazsın.”

Don Camillo, zihninde o dairenin Ÿzerinde çoktan yŸrŸmeye başlamıştı bile ve ruhunun derinliklerinde, sonsuzluğa aŐılan pencereden bakmaya çalıŐan birinin deneyimleyeceği tŸrden bir sıkıntı hissediyordu.

“Yine de” diyerek ısrar etti Don Camillo, “bence sayıların da bir sonu olmalı. Sadece Tanrı sonsuz ve ebedidir. Sayıların bir sonu yoksa, Tanrı gibi sonsuz ve ebedi demektir.”

“Don Camillo, neden sayılarla bozdun kafayı bu kadar?”

“Çünkü bence, insanlar sayılar yüzünden düzgün işleyemez oldu. Sayıları keşfettikten sonra, sayıları evrenin yüce yöneticisi olarak görmeye başladılar.”

Don Camillo kafayı bir şeye taktı mı takıyordu. Bir süre böyle devam etti, sonra gidip kepenkleri kapattı ve boş kilisenin içinde bir aşağı bir yukarı dolanmaya başladı. Dönüp İsa'nın önünde durdu.

“Efendim, insanlığın kendini sayıların büyüüne bu denli kaptırmasının nedeni, düşünen varlıklar oluşlarını aklamaya çalışmalarının çaresiz bir çabası olmasın?”

Bir süre acı çekerek sustu.

“Peki, fikirlerin bir sonu mu var? İnsanlık düşünebileceği her fikri düşündü mü?”

“Don Camillo, fikirden kastın ne acaba?”

“Ben basit bir köy papazıyım. Bence fikir, insanlığın gece gibi karanlık cehaletinde yanan ve Yaratıcı'nın büyüklüğüne yeni bir açıdan ışık tutan bir lambadır.”

İsa gülümsedi.

“Lamba fikrinle hakikatten çok da uzak değilsin aslında, basit köy papazı. Büyük, karanlık bir salonda yüz tane adam varmış ve hiçbirinin lambası yanmıyormuş. Aralarından bir tanesi lambasını yakmayı başarmış ve böylelikle birbirlerinin yüzüne bakıp birbirlerini tanıyabilmişler. Bir başkası daha lambasını yakmış ve böylelikle yakınlarında bir obje olduğunu görebilmişler. Yavaş yavaş diğer lambalar da yandıkça, başka, daha uzaktaki objeleri de görmeye başlamışlar. Sonunda hepsinin lambaları yanıyormuş ve büyük salon-

daki bütün objeleri görmüşler. Ve gördükleri her şey güzelmiş, harikaymış. Beni anlıyor musun Don Camillo, lambalar yüz taneymiş ama fikirler yüz tane değilmiş. Sadece bir tane fikir varmış: Yüz lambanın ışığı. Çünkü yalnızca yüz lamba birden yanarsa büyük salonun içindeki her şey görülebilir, detaylar keşfedilebilirmiş. Her bir lamba, tek bir ışığın yalnızca yüzde biriymiş, tek bir fikrin yalnızca yüzde biriymiş. Varoluş ve Yaratıcı'nın ebedi büyüklüğü fikrinin yalnızca yüzde biri. Birinin büyük bir heykeli yüz parçaya bölmesi ve yüz adamın her birine birer parça dağıtması gibi. Her birine, birer tane heykel vermemiş, her birine tek bir heykelin yüz parçasını dağıtmış. Ve bu yüz adam, ellerindeki yüz farklı parçayı birleştirmeye çalışmış. Bütün parçaların birbiriyle uyum içinde mükemmel bir biçimde yerine yerleştiği heykel ortaya çıkana kadar, binlerce deforme heykel oluşturmuşlar. Ama sonunda asıl heykeli birleştirmeyi başarmışlar. Beni anlıyor musun Don Camillo? Her adam kendi lambasını yakmış ve yüz lambanın ışığı, Vahiy ve Hakikatmış. Bu onları tatmin etmeliydi, öyle değil mi? Ancak her biri, gördüğü güzel şeylerin Yaratıcı'nın değil de kendi lambasının ışığının karanlığı aydınlatmasının eseri olduğunu düşünmüş, övgüyü kendisinin hak ettiğini düşünmüş. Bu yüzden kimi durup lambaya hayranlıkla bakmış, kimi bir tarafa, kimi diğer tarafa gitmiş. Böylece güzelim büyük ışık yoksullaşarak yüz adet minik alev parçasına indirgenmiş. Bu alev parçalarından her biri, Hakikatin yalnızca küçük birer parçasını aydınlatabiliyormuş. Şimdi beni anlıyor musun Don Camillo? Hakikat ışığı

ğını yeniden bulabilmek için yüz lambanın ışığının yeniden birleşmesi gerekiyor. Bu yüzden insanlar günümüzde başıboş, yenik bir halde dolaşüyor ortalıkta. Her biri kendi lambasının zayıf ışığında görmeye uğraşiyor ama etraflarındaki her şey karanlık ve hüznü görünüyor. Hep birlikte aydınlatamadıkları için, kendi sönük ışıklarının gölgesinde yakaladıkları ufak ayrıntılara sıkıca tutunuyorlar. Aslında birçok fikir yok; tek bir fikir, tek bir Hakikat var ve bu Hakikat binlerce, binlerce küçük parçadan oluşuyor. Ancak onlar bunu artık göremiyor. Fikirler tükenmedi çünkü zaten tek bir fikir var ve bu fikir ebedi. Ancak herkesin dönüp büyük salonun merkezinde birbirini bulması gerekiyor.”

Don Camillo kollarını iki yana açtı.

“Efendim, insanlık geriye gidiyor...” diyerek iç çekti. “Bu zavallılar lambalarının yağını makineli tüfeklerini ve arabalarını yağlamak için kullanıyor.”

İsa gülümsedi.

“Don Camillo, Gök Krallığında yağlar nehir gibi akar.”

VE DÖNGÜ KIRILDI

Molinetto'nun berberi, inatçı Spocchia denen bir adamdı. İş dışı zamanlarında, söz konusu inanç olduğunda, Peppone'nin bile sınırlarını zorlayan bir tipti. İkinci dalga için hazırda adamları vardı. Ona tıraş olmaya yalnızca işçi sınıfından proleterler gelirdi. Aynı zamanda terziydi. Bir defasında kasaba dışından dükkânına gelen saf bir şehirli işadamlarını, sırada bekleyen yoldaşlarına göz kırparak berber koltuğuna oturtmuş, zavallı bihaberi tıraş etmeye başlamıştı. Tıraşın tam ortasına geldiğinde elindeki usturayı bırakmış:

“Kalanını git, rahip efendi kessin” deyivermişti cemaatini kahkahalara boğarak.

Spocchia, Peppone'nin girişimlerinin çoğunun yarıda kalmasına ya da iptal olmasına neden olduğu için Don Camillo'dan ölesiye nefret ediyordu.

Bir süredir ortalıkta Don Camillo'yu seve seve tıraş edeceğine söyleyip duruyordu oflaya poflaya. Birçok defa, başkasını tıraş ederken, tam şah damarına geldiğinde iç çekerek, “Sen Don Camillo olsaydın, kellene iki lira verirdim” diyordu.

Öyle böyle derken, bir cumartesi öğleden sonra, dükkân tıklım tıklım doluyken kapı açıldı ve Don Camillo içeri giriverdi. İçerde Peppone, Brusco, Bigio, Smilzo, Lungo, Fulmine ve onların cemaatten sekiz-on kişi daha vardı.

Don Camillo'nun sakalı iki parmak uzunluğundaydı. Şapkasını çıkarıp duvardaki çiviye astı ve boş duran tek kol-tuğa kuruluverdi.

"İyi akşamlar" dedi sakince, "beni tıraş etmek için yanıp tutuşuyormuşsun diye duydum. İşte buradayım."

Hepsi şaşkınlık içinde bakakaldı. Spocchia cevap vermeden dişlerini sıktı ve Pellerossa'nın tıraşını bitirmeye koyuldu. Don Camillo cebinden yarım bir puro çıkartıp yaktı ve çevresine bakınmaya başladı. Lenin'in yanı sıra Stalin'in, Garibaldi'nin, Mazzini'nin ve Karl Marx'ın portreleri asılıydı duvarlarda.

"Bunca saç sakal arasında işin iş doğrusu!" diye nara attı Don Camillo. "Güzel bir müşteri kitlesi, uluslararası bir çalışma. İyi ödeme yapan insanlar."

Peppone'yi yeni fark etmiş gibi yaptı:

"Pardon, seni görmemişim... İyi akşamlar sayın belediye başkanı!"

"İyi akşamlar..." dedi Peppone elindeki gazeteye gömülerek. Ama Don Camillo bir kere başladı mı onu durdurmak imkânsızdı, tıpkı Fırtına* gibiydi.

"Ah, ah, yıllar nasıl da geçiyor!" dedi iç çekerek, "Spocchia, kilisede rahip yardımcılığı yaptığın günleri hatırlıyor musun?"

"Gençlik günahları" dedi Spocchia terslenerek. "Yanılmıyorsam uzun süredir görmüyorsunuz beni kilisede. Onon iki yıl olmuştur."

---

*) Don Camillo'nun av köpeği. [ç.n.]

“Sanki daha birkaç akşam evvel gördüm seni, emin misin?”

“Yanılıyorsunuz Don Camillo!”

“Olabilir. Hava karanlıktı, yanlış görmüş olabilirim. Her halükârda, bu yaşlı rahibi görme isteğın var ki herkes bana, beni tıraş etmek için ne paralar vereceğinden bahsettiğini anlatıyor. Bunu da inkâr edecek değilsin ya?”

Spocchia usturayı avcunda gezdirdi.

“Doğru” diye mırıldandı usulca.

“Hatta, birkaç defa da bana elbise dikmek istediğini söylemişsin, ‘bunun için neler vermezdim’ demişsin.”

“Kökнар gibi dikenli kumaştan ve çinko dokuma astardan yapılmı bir elbise” diye mırıldandı Spocchia, “seve seve yaparım tabii.”

“Seni anlıyorum evladım” dedi Don Camillo gülümseyerek, “ama köknar gibi sert dokumalı bir kumaştan elbise yapmak için çok iyi ölçü almak gerekir.”

Bu arada Pellerossa’nın tıraşı bitmişti. Spocchia elindeki usturayı bırakıp Don Camillo’ya yöneldi. “Rahip efendi” dedi usulca, “niçin geldiniz buraya?”

Don Camillo kalkıp boşalan berber koltuğuna kuruldu: “Tıraş olmaya geldim.”

Spocchia’nın yüzünde kalan azıcık renk de soldu, bembeyaz kesildi. Sonra da Don Camillo’nun boynuna havluları yerleştirip yüzünü sabunla bir güzel köpürttü ve usturayı uzunca bir süre deri kayışta bileyledi. Sonra da Don Camillo’yu tıraş etmeye başladı.